

**ASOCIAȚIA NAȚIONALĂ CULTUL EROILOR „REGINA MARIA”,
FILIALA JUDEȚEANĂ „MATEI BASARAB” VÂLCEA,
Centrul de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” – Râmnicu-Vâlcea**

PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ȘI MAREA UNIRE A ROMÂNILOR

vol. II

100 DE ANI DE LA MARILE BĂTĂLII DE LA MĂRĂȘTI-MĂRĂȘEȘTI-OITUZ (1917-2017)

*- lucrările științifice ale Simpozionului Național de Istorie
„România în Primul Război Mondial”, ediția a II-a – „Campania din 1917. Centenar”,
6-7 august 2017, municipiul Focșani, județul Vrancea,
manifestare desfășurată în cadrul programului de cercetări istorice
„Pe urmele eroilor și martirilor neamului” -*

Coordonator: Eugen Petrescu

**EDITURA UNIVERSITARIA,
CRAIOVA, 2017**

Autori: Ion Aldescu, Cezar Gabriel Avram, Nelu Barbu, Paul-Emanoil Barbu, Mihaela Bărbieru, Grigore Buciu, Dumitru Cauc, Dinică Ciobotea, Gabriel Croitoru, Constanțiu Dinulescu, Dumitru Garoafă, Otilia Gherghe, Ilie Gorjan, Petre Gigea-Gorun, Constantin Mănescu-Hurezi, Ioan Ioniță, Corneliu Mihail Lungu, Dumitru Matei, Mite Măneanu, Narcisa Maria Mitu, Octavian Moșin, Radu Petrescu-Muscel, Angelica Necșulea, Andrei Popete-Pătrașcu, Daniela-Liliana Pătrașcu, Dumitru-Valentin Pătrașcu, Eugen Petrescu, Ion Al. Popescu, Tudor Rățoi, Ion Niță Rizea, Ion-Leone Sima, Ion Soare, Nicușor Marian Pele Trăiloiu, Cristina Narcisa Vergatti, Radu Ștefan Vergatti.

Editor: Eugen Petrescu

Tehnoredactor și grafician: Valentin Pițigoi

Traducător în limba engleză: Mihail Rogojinaru

Acest volum a fost tipărit cu ajutorul financiar al Parohiei Trăistari din Arhiepiscopia Râmnicului – preot paroh Petre Vețeleanu, orașul Ocnele Mari, județul Vâlcea –, căreia îi mulțumim pentru generosul act de binefacere.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Primul Război Mondial și Marea Unire a Românilor/

coord.: Eugen Petrescu. - Craiova: Universitaria, 2016 -

vol.

ISBN 978-606-14-1131-3

Vol. 2: 100 de ani de la marile bătălii de la Mărăști-Mărășești-Oituz (1917-2017). - 2017. - Conține bibliografie. - ISBN 978-606-14-1298-3

I. Petrescu, Eugen (coord.)

94

Coperta IV: sublocotenent Ecaterina Teodoroiu (Cătălina Toderoiu, n. 14 ianuarie 1894, Vădeni, jud. Gorj) – „Eroina de la Jiu”, supranumită „Ioana D’Arc a României” –, și-a dat viața pentru țară pe frontul din Moldova la 22 august 1917, în asaltul de pe Dealul Secului/Mărășești. (Fotografie realizată de L. Marcovici, descoperită în arhive de către Daniel Siegfriedsohn)

„Neamul este etern prin cultul eroilor!”
(Nicolae Iorga)

Centrul de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa”

Director: Eugen Petrescu

Consiliul Științific

- Dinică Ciobotea
- Sorin Liviu Damean
- Cezar Gabriel Avram
- Radu Ștefan Vergatti
- Grigore Buciu
- Tudor Rățoi
- Constanțiu Dinulescu
- Octavian Moșin
- Tudor Nedelcea
- Gabriel Croitoru
- Florin Epure
- Dumitru Valentin Pătrașcu
- Ion Niță Rizea
- Mite Măneanu
- Dumitru Cauc
- Constantin Mănescu-Hurezi
- Mihail Rogojinaru

Tabla auctorială

Ion Aldescu (Golești, Vâlcea): colonel în retragere; membru al Subfilialei „Cultul Eroilor” Golești și purtător de cuvânt al Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea din cadrul Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Cezar Gabriel Avram (Craiova): doctor în istorie, profesor universitar; manager al Institutului de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor” al Academiei Române.

Nelu Barbu (Băbeni, Vâlcea): profesor; scriitor; președinte al Subfilialei „Cultul Eroilor” Băbeni, prim-vicepreședinte al Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Paul-Emanoil Barbu (Craiova): doctor în istorie; cercetător științific gradul I în cadrul Institutului de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor” al Academiei Române.

Mihaela Bărbieru (Craiova): doctor în istorie; cercetător științific gradul III, în cadrul Institutului de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor” al Academiei Române.

Grigore Buciu (București): general de brigadă în retragere; vicepreședinte al Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Dumitru Cauc (Fărcășești, Gorj): doctor în istorie; profesor la Școala Gimnazială „Victor Popescu”, comuna Fărcășești, județul Gorj.

Dinică Ciobotea (Craiova): doctor în istorie, profesor universitar; membru al Societății de Științe Istorie din România – Filiala Dolj, coordonator științific al Centrului de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” (Râmnicu-Vâlcea) al Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Gabriel Croitoru (Craiova): doctor în istorie; cercetător științific gradul III, în cadrul Institutului de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor” al Academiei Române.

Constanțiu Dinulescu (Craiova): doctor în istorie; conferențiar universitar la Facultatea de Științe Sociale a Universității din Craiova, președinte al Societății de Științe Istorice din România – Filiala Dolj.

Dumitru Garoafă (Râmnicu-Vâlcea): profesor, arhivist; consilier superior în cadrul Serviciului Județean Vâlcea al Arhivelor Naționale.

Otilia Gherghe (Craiova): istoric; muzeograf principal, șef al Secției de Istorie-Arheologie a Muzeului Olteniei din Craiova (1982-2014).

Ilie Gorjan (Budești, Vâlcea): general maior în retragere (arma jandarmi); doctor în drept; conferențiar universitar; cercetător, publicist; membru al Forumului Cultural al Râmnicului.

Petre Gigea-Gorun (Craiova): doctor în științe economice, profesor universitar; scriitor; primar al Craiovei (1964-1968), ministru al finanțelor (1981-1986), guvernator al României la Fondul Monetar Internațional și la Banca Mondială (1981-1986), ambasador al României la Paris și la UNESCO (1986-1989).

Constantin Mănescu-Hurezi (Horezu, Vâlcea) – teolog, doctorand în istorie; preot paroh la Parohia Horezu II-Urșani din Arhiepiscopia Râmnicului; președinte al Subfilialei „Cultul Eroilor” Horezu și secretar executiv al Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Ioan Ioniță (București): căpitan în rezervă; consilier juridic la Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Corneliu Mihail Lungu (București): istoric, arhivist; doctor în istorie; profesor universitar la Universitatea Hyperion din București.

Dumitru Matei (Caracal): colonel în retragere; președinte al Subfilialei „Cultul Eroilor” Caracal, jud. Olt.

Mite Măneanu (Drobeta-Turnu Severin): doctor în istorie; președinte al Societății Culturale „Porțile de Fier”.

Narcisa Maria Mitu (Craiova): doctor în istorie; cercetător științific gradul III, în cadrul Institutului de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor” al Academiei Române.

Octavian Moșin (Chișinău): doctor în teologie; conferențiar universitar; preot-paroh la Biserica „Întâmpinarea Domnului” a Universității de Stat din Republica Moldova.

Radu Petrescu-Muscel (Ion-Gheorghe Petrescu; București): publicist; membru al Filialei Municipiului București a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Angelica Necșulea (Mătășari, Gorj): profesor de istorie la Școala Gimnazială „Ion Vâlceanu”, Drăgotești, jud. Gorj.

Andrei Popete-Pătrașcu (București): istoric; profesor la Școala Gimnazială „Mexic” București, membru în Biroul Executiv al Societății de Științe Istorice din România, președinte al Asociației Cultural-Istorice „Dumitru și Maria Pleniceanu” Târgu-Jiu, vicepreședinte al Filialei București a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Daniela-Liliana Pătrașcu (Târgu-Jiu): doctorand în istorie; muzeograf în cadrul Secției de Istorie-Arheologie a Muzeului Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu”, Târgu-Jiu.

Dumitru-Valentin Pătrașcu (Târgu-Jiu): doctor în istorie; muzeograf în cadrul Secției de Istorie-Arheologie a Muzeului Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu”, Târgu-Jiu.

Eugen Petrescu (Râmnicu-Vâlcea): istoric; președinte al Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea și director fondator al Centrului de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” (Râmnicu-Vâlcea) al Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Valentin Pițigoi (München, Germania): jurnalist; tehnoredactor și grafician.

Ion Al. Popescu (Băile Olănești): doctor în istorie; profesor la Colegiul Național de Informatică „Matei Basarab”, Râmnicu-Vâlcea.

Tudor Rățoi (Drobeta-Turnu Severin): doctor în istorie, conferențiar universitar; șeful Serviciului Județean Mehedinți al Arhivelor Naționale.

Ion Niță Rizea (Slatina): preot, doctor în teologie; consilier administrativ în cadrul Centrului Eparhial al Episcopiei Slatinei și Romanaților.

Ion-Leone Sima (Craiova): student – Secția Istorie, Facultatea de Științe Sociale a Universității din Craiova.

Mihail Rogojinaru (Râmnicu-Vâlcea): filolog, doctorand în filologie; membru al Centrului de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” al Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea din cadrul Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Ion Soare (Râmnicu-Vâlcea): profesor, arhivist; doctor în filologie; vicepreședinte al Forumului Cultural al Râmnicului.

Nicușor Marian Pele Trăiloiu (Drobeta-Turnu Severin): doctorand în istorie; inspector superior în cadrul Serviciului Județean Mehedinți al Arhivelor Naționale.

Cristina Narcisa Vergatti (București): doctor în drept; avocat în cadrul Baroului București, membră a Centrului de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” din cadrul Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Radu Ștefan Vergatti (București): doctor în istorie, profesor universitar; membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România.

Prefață

Inițiativa domnului Eugen Petrescu de a organiza Simpozionul Național de Istorie „România în Primul Război Mondial”, în trei etape corespondente fiecărui an de război, a dat roade bune și la Focșani-Mărășești, în anul 2017, după ce cu un an înainte, la mănăstirea Bistrița olteană, a reușit să strângă un mare număr de cercetători.

Evenimentul a fost gândit astfel încât participanții să aibă posibilitatea de a fi prezenți și la amplele manifestări comemorative ce au avut loc la Mausoleul Mărășești, cu participarea președintelui României.

Acest lucru s-a și întâmplat pe 6 august 2017, dată când a avut loc istorica bătălie, cu o sută de ani în urmă, la Mărășești. Îmbinarea prezenței cercetătorilor pe fostele câmpuri de luptă și la ceremonialul de decorare a drapelilor de luptă ale unităților militare implicate în bătălia Moldovei cu susținerea comunicărilor propriu-zise a dat un plus de emoție evenimentului. Conținutul științific al materialelor prezentate ori trimise la simpozion a fost îmbrăcat în haina emotivă a comemorării eroilor militari ce-și dorm eternitatea în acele părți de țară.

Nu putem să nu remarcăm însă, cu o umbră de mâhnire, că vremurile moderne și integrarea într-o nouă formă de apărare a țării, alianța pe termen lung într-o coaliție care se presupune că ar funcționa mult mai bine decât cea din Primul Război Mondial, au făcut ca glorioasele drapel să reprezinte, acum, marile unități și regimente de atunci reduse la dimensiunea unor batalioane. Batalioane moderne cu o istorie bogată în spinare, unele de pe vremea lui Alexandru Ioan Cuza, care-și îndeplinesc menirea de apărător al neamului, departe de țară, în operațiuni ce dau naștere la o nouă categorie de veterani și de eroi de război.

Despre bravura acestor unități și mari unități, despre fapte de arme mai mari ori mai mici, dar toate adevărate, despre țara aflată sub ocupație și în refugiu, despre jertfă și eroism, trădări, spaime și pericole etc. se vorbește în materialele prezentate la simpozion.

Volumul de față reușește să inducă o vizualizare monografică asupra aceluia an – 1917 – cumplit pentru supraviețuirea României ca stat, înghesuită într-o Moldovă prea strâmtă și supraaglomerată din cauza refugiaților și a efectivelor militare. Rușii, cu care eram aliați, aveau dislocat în acest spațiu un milion de soldați, numai Iașul, devenit capitală de război, se aglomerase cu toate oficialitățile țării, precum și cu peste două sute de mii de refugiați. Peste insurmontabilele dificultăți ale aprovizionării s-a adăugat și iarna cumplită a aceluia an, care a început devreme, cam în același timp cu retragerea dramatică a Armatei Române din Transilvania și a ținut până târziu. Și, ca suferința să fie deplină, s-a adăugat și tifosul exantematic – o boală a mizeriei nestăpânite care a

făcut ravagii în armată și în populația civilă, deopotrivă. Desigur, ar fi fost benefic ca această viziune generală asupra suferințelor îndurate de poporul român să-i cuprindă și pe românii transilvăneni, bănățeni și bucovineni supuși terorii de autoritățile austro-ungare și germane, după ce se bucuraseră de venirea trupelor române eliberatoare. Nu s-a întâmplat așa, deoarece, din varii motive, cercetătorii de peste munți nu au răspuns invitației de a fi prezenți la acest simpozion național. Și prezența moldovenilor e deficitară.

Fără îndoială, au avut și ei manifestările lor, soldate de cele mai multe ori cu publicații și cărți care vin să întregescă tabloul general, manifestări ce se vor întâmpla, îndeosebi, în anul 2018.

Pentru noi, românii, evenimentul central cu cea mai mare semnificație și rol determinant în înfăptuirea Unirii celei Mari a fost bătălia de la Mărășești, încheiată atât de răsunător printr-o victorie care i-a șocat și i-a surprins pe germani. Ei își construieră aura de armată invincibilă, după succesele militare înregistrate pe toate fronturile în primii ani ai războiului.

Rușii, care trecuseră vijelios peste Galiția în prima parte a conflagrației, dădeau semne de oboseală în anul 2017. Pe de o parte, din cauza comenzii discutabile exercitată de țarul Nicolae al II-lea, pe de alta din cauza slăbirii disciplinei și motivației morale pentru continuarea războiului, în condițiile în care criza de acasă aprinsese întreaga societate rusă. Astfel, o armată imensă devenise instabilă în comenzi și acțiune, nesigură pe câmpul de luptă și, în general, o povară pentru aliații din imediata apropiere.

La Mărășești, de pildă, unele unități rusești ezită să intre în luptă, altele o fac formal, iar două batalioane trec la inamic în întregime, lăsând goluri în linia noastră de apărare. Doar artileriștii lor rămân fideli alianței și sarcinilor de război.

Astfel de stări de lucruri, alimentate și cu un an înainte în Dobrogea și în bătălia Bucureștilor, au dat încredere justificată germanilor în a-și construi mitul armatei ce nu poate fi învinsă.

Marșul lor rapid prin România, de la Severin până la porțile Moldovei, după retragerea la ordin a armatei române din Transilvania, a însemnat pentru ei o realizare militară enormă și o redresare din perspectivă economică, prin jaf și spoliere, făcută cu rigoare și meticulozitate nemțească.

Pentru armata română, care s-a opus cu îndârjire, agățându-se cu disperare de fiecare înălțime, de fiecare curs de apă, a fost doar un sacrificiu imens, fără nicio victorie semnificativă, doar cu lupte de bravură care au întărit sentimentul patriotic și decizia de a supraviețui și rezista, sub oblăduirea fatalistă a Proniei cerești.

Psihologia militarului român îi intrigă foarte mult și pe unii ofițeri din misiunea franceză. Ei se miră cum pot ofițerii români să evite analiza eșecurilor militare din anul precedent pe criterii raționale, plasând sacrificiul rezultat din greșeli în altă zonă decât în realitatea războiului. Îi surprinde că soldatul care se mulțumește cu extrem de puțin și îndură cu stoicism toate nenorocirile se înscrie în aceeași psihologie a destinului și în credința într-o intervenție divină salvatoare. Acest lucru îl și face să suporte condițiile inumane și abuzurile cazone ale multor comandanți. Dar, dincolo de aceasta, între ofițer și soldați, cel puțin în vara anului 1917 și în perioada următoare, până la sfârșitul

războiului, care a însemnat, pentru noi, retragerea din Budapesta, s-a creat o solidaritate aproape mistică. Aceasta s-ar putea concentra în deviza care a dominat bătălia de la Mărăști – „ori învingem, ori murim!”.

De data aceasta însă în spatele ei stătea concretețea vetrei părintești. Regele Ferdinand promisese soldaților, pe lângă votul universal – care pentru soldatul-țăran era ceva destul de vag și prea puțin înțeles, pământ. Țăranul, care, îmbrăcat în haina militară, își vărsa sângele pentru țară, urma să fie împrumutat. Pământul sfânt al țării coboară astfel, din sfera idealului patriotic, în concretețea proprietății personale câștigate pe front.

După tragicul an 1907, când țărani au fost împușcați pentru pământ, acum mureau pentru el fără să-l aibă încă. Dar Constituanta lucra la Iași pentru legalizarea împrumutării.

România trece munții pentru eliberarea românilor transilvăneni pe 15 august 1916, iar pe 6 decembrie, același an, mareșalul Mackensen ocupă Capitala țării și realizează raptul teritorial până la Focșani. Este firesc ca trupele germane învingătoare să creadă că au distrus armata română, că ea nu mai există. Acest lucru li se spunea și locuitorilor din zona ocupată și nu era doar o propagandă de război, menită a demitiza și a demoraliza. Românii din zona Mărăști credeau acest lucru, deși erau în proximitatea frontului. Când, în contextul bătăliei de la Mărăști, soldații români au intrat în satele eliberate, s-a crezut că e vorba de o armată străină, deoarece purtau căști și echipament franțuzesc. Comanda germană de nivel înalt nu-și imagina că din rămășițele unei armate, în mare parte distrusă, se poate crea, într-un timp atât de scurt, o forță militară redutabilă. În plus, misiunea militară franceză nu le inspira prea mare încredere, din moment ce francezii fuseseră învinși de atâtea ori pe frontul de vest. Așa se explică de ce mareșalul Mackensen, plecând de la București, le dădea întâlnire apropiatilor peste două săptămâni, la Iași, unde urma să citească discursul victoriei, pe care îl avea în buzunar. Avea motive să creadă astfel. Rusia intenționa să iasă din război și tatona condițiile încheierii unei păci separate cu Germania. Diligențele nu erau publice, dar comportamentul trupelor rusești confirmau această intenție. Rușii nu mai voiau să lupte și se știa acest lucru din agapele comune cu ofițerii germani și din numeroasele dezertări la inamic. Mai mult, ordinul premierului rus, Kerenski, dat generalului Șerbacev, comandantul frontului rusesc din Moldova, era cunoscut de întreaga trupă. Prin acest ordin se interzicea armatei ruse să lupte. Trebuia să oprească orice ofensivă, orice acțiune și să se retragă. Era în preajma bătăliei de la Mărăști.

În linia de apărare româno-rusă s-a produs o breșă de 53 de kilometri, prin golul lăsat de trupele rusești bolșevizate, fapt de care, în mod curios, germanii n-au profitat. Ce i-a oprit? Complexul de superioritate, în primul rând, și convingerea că armata română nu e în stare să facă nimic.

Probabil i-au derutat rapiditatea și impetuoșitatea cu care s-a trecut la atacarea pozițiilor lor foarte bine întărite, tranșee de beton, adăposturi adânci, tranșee căptușite cu scânduri, teren relativ greu accesibil, sârmă ghimpată.

După bătălie, generalul Averescu inspectează locul, se miră de sistemul de fortificații și spune că nu-i vine să creadă că o asemenea întărită poziție a putut fi părăsită de dușman.

Prin bătălia de la Mărăști, surprinsă de cercetători și de la nivelul macro, dar și din perspectiva regimentelor participante – argeșene, gorjene, mehedintene –, precum și prin ochiul unor participanți direcți în încleștările respective, armata română se reinventează și acționează ca o forță modernă bine motivată. În luptele de la Mărăști, armata română, rămasă aproape singură, a făcut o breșă în frontul german lungă de 30 de kilometri și adâncă de 20, ceea ce aduce linia de luptă aproape de Mărășești, locul unde armata română va rezista cu succes ofensivei germane și va ieși victorioasă. Mărăștiul și Mărășeștiul sunt legate, se condiționează, iar urmate după aceea de faptele de arme la fel de victorioase de la Oituz, formează pilonii solizi pe care Unirea Cea Mare se va realiza la Chișinău, Cernăuți și la Alba Iulia și se va consfinți prin Conferința de Pace de la Paris.

Prețul de vieți omenești, de invalizi și de dispăruți plătit pentru aceste victorii răsunătoare ce scot România din ceața incertitudinii a fost enorm.

Există acte oficiale, ordinele și dispozițiile de luptă, rapoartele de după lupte care dau o imagine stat-majoristică asupra evenimentelor. Însă memoriile postbelice, însemnările de război, mărturisirile, motivațiile ce însoțeau ordinele și medaliile acordate celor mai viteji scot în evidență realitatea vie, palpabilă. Există un entuziasm frenetic, o dorință de răzbunare pentru țara pierdută, pentru suferințele celor de acasă, rămași în teritoriul ocupat, care potențează spiritual tacticile de atac și de apărare din aceste tranșee istorice. Surprinderea prin flancuri și lupta corp la corp fac ca patul armeei mânăuit ca o ghioagă și baioneta să fie principalele arme de atac, după pregătirea de artilerie care năucește inamicul. De ele se temea soldatul german mai mult decât de glonț, ridica mâinile sau o lua la fugă.

Faimoasele cămăși albe, poate chiar mai puțin decât atât, ale batalionului din rezervă care a plecat la atac cum s-a găsit, au amplificat și mai mult teroarea. Infanteria, artileria și aviația miliatră au cooperat exemplar, unindu-și forțele pentru obținerea victoriei.

Printre aviatorii români, și unul francez, viitorul general Chambe. În memoriile sale, el povestește cum se vedea frontul de la Mărăști și Mărășești din aer, mișcările trupelor aflate în luptă, dezertările unităților rusești, fie trecând la germani, fie plecând în debandadă de pe linia frontului. Cercetarea din aer era o metodă modernă și eficientă de culegere de date în timp real și de transmitere la sol pentru corectarea modului de acțiune.

Panoramarea din avion a câmpului de luptă de către acest excelent observator francez are valoarea unei scene cinematografice, dar scopul nu era acela de impresie artistică.

Inamicul a încercat să pătrundă pe Valea Troțușului, în intenția de a conjuga acțiunile ofensivei de la Mărășești și, cu cele de forțare a frontului la Oituz, a scoate definitiv România din joc, prin distrugerea totală a armatei. Însă și la Oituz, Cireșoia, Coșna s-au izbit de deviza „pe aici nu se trece”. Nu s-a trecut în final, dar, pe parcursul luptelor, înălțimile strategice au fost cucerite și pierdute pe rând de fiecare. Între soldații germani care luptau la Cireșoia se afla și locotenentul Rommel, viitorul mareșal, care va face istorie în nordul Africii în Al Doilea Război Mondial.

Puterile Centrale au suferit un eșec important în vara anului 1917, în partea aceasta de Europă, care a avut ca urmare deplasarea în zonă a unui număr important de mari unități.

În materialul său, profesorul Radu Ștefan Vergatti subliniază semnificația pentru Marele Război a victoriilor românești din vara anului 1917.

În primul rând, s-a constatat că performanța armată germană poate fi învinsă și în lupta corp la corp, așa cum s-a întâmplat în pădurea Răzoare. Blocarea germanilor la Oituz a venit să consolideze ideea că armata lui Mackensen poate fi învinsă și că armata română a fost superioară în acele bătălii, că și-a revenit în chip miraculos în doar șase luni, după dezastruosul an al înfrângerilor – 1916.

Puterile Centrale nu și-au putut atinge scopurile pe frontul de est, acelea de a anihila România și de a trece Prutul spre stepele rusești, unde s-ar fi putut desfășura în voie în acțiuni de mare anvergură. Prin rezistența românească și prin plecarea acasă a peste o jumătate de milion de soldați ruși s-a dat, indirect, o mână de ajutor loviturii de stat din Rusia, din toamna aceluși an.

Istoria face uneori aranjamente curioase, care n-ar fi putut fi niciodată anticipate. Guvernul provizoriu din Rusia, în dorința de a fi democratic și opus celui dinainte și pentru a calma mișcările sociale, a decretat dreptul la autodeterminare și un fel de egalitate a soldatului cu ofițerul, prin eliminarea obligativității salutului. Salutul e un gest de supunere și de acceptare a ierarhiei, iar eliminarea lui a dus la anularea ordinii și disciplinei în armată, la anarhie și disoluție.

Aceste lucruri au facilitat acțiunile ofițerilor și elitelor intelectuale de la Chișinău. Basarabia a devenit stat autonom, apoi independent și în cele din urmă s-a unit cu Regatul României. A fost o surpriză pentru România, deoarece în momentul intrării noastre în război, alături de Antanta, nici nu putea fi vorba de Basarabia. Rusia țaristă ne era aliat și avea granițele pe Prut, pe care firește dorea să le mențină. Ba mai mult, își făcea planuri să le extindă și peste Bucovina, în pofida prevederilor tratatului secret încheiat la ieșirea noastră în neutralitate. În acel act, Rusia recunoștea, pentru prima dată, dreptul României asupra teritoriilor locuite de români din Imperiul Austro-Ungar.

Mișcarea Basarabiei spre România, într-o perioadă atât de scurtă și sub presiunea evenimentelor, în condițiile în care țara era în război și nu știa ce soartă va avea în viitor, este un act de mare curaj, de îndrăzneală și de risc pentru patrioții de la Chișinău.

Prin acest act, recunoscut și acceptat de germanii care făceau presiuni asupra României pentru încheierea unei păci separate, se împlinea dorința lui Petre Carp. Acest filogerman era originar din Basarabia și cunoștea bine situația de acolo. Opțiunea lui din Consiliul de Coroană pentru intrarea în război ca aliați ai Puterilor Centrale se baza pe dorința de a salva Basarabia, care abia mai rezista deznaționalizării practicate de Rusia prin mai multe metode.

Transilvania și Bucovina erau într-o situație mai bună. La un procent de 40 la sută știutori de carte, față de 2% în Basarabia, Transilvania reușise să-și ridice o pătură de intelectualitate, preoți, dascăli, fruntașii satelor, la care se adăuga intelectualitatea citadină. Aceștia țineau sus ideea națională și lupta de rezistență. Deci, în viziunea lui Carp, chiar și a lui Marghiloman, Transilvania putea să mai aștepte. Pe când Basarabia, nu.

România nu și-a putut valorifica victoriile obținute în 1917. Ele au produs răsunet internațional, laude și felicitări la nivel înalt, dar nu și un sprijin real pentru a rezista înconjurată de adversari. Prin nord, trupele germane cuceriseră Ucraina, inclusiv Kievul. Rusia era cuprinsă de flăcările revoluției. Armata română era obligată să acopere întreaga graniță a României și să reziste presiunii germano-austro-ungare, în condițiile în care mareșalul Mackensen obținuse întăriri. Mai mult, a apărut criza internă, provocată de trupele rusești în descompunere. Armata română a fost nevoită să intervină pentru a opri unitățile rusești să se lupte între ele, să le dezarmeze și să le însoțească până la ieșirea din țară. Mai mult, a trebuit să se lupte cu ele în câteva locuri: Galați, Panciu, Socola etc. Vărsarea lor peste Prut a produs tulburări și instabilitate în Basarabia cuprinsă și ea de propriile transformări. Trecerea graniței de către Armata Română nu era posibilă deoarece ar fi fost considerată un act ostil, fără precedent, Rusia fiindu-ne, formal, aliată. Acest lucru s-a întâmplat totuși, după ce Sfatul Țării de la Chișinău a transformat gubernia rusească în republică moldovenească autonomă, ceea ce a adus consecințe neplăcute și periculoase. România a fost nevoită să caute singură soluții pentru a-și conserva stabilitatea. Ca atare, s-a opus recomandărilor de a-și transfera administrația, armata și bunurile peste Prut, într-o Rusie în care nu putea avea încredere.

Soluția a fost compromisul – încheierea armistițiului de la Focșani, în noiembrie 1917. Rusia încheiase și ea armistițiu cu Germania, în condiții grele, dar care au contat prea puțin în contextul destabilizării generale produse de revoluție. Pe acest fond se produce episodul de la Socola, unde militarii ruși, circa trei mii de oameni, instalaseră tunurile să bombardeze Iașiul și să instaleze sovietele. Troțki trimisese un comisar al poporului să agite apele, în persoana lui Roșal – cu misiunea expresă de a destabiliza țara. Dinspre Odessa mășăluiau trupe bolșevice chemate în ajutor. El avea misiunea de a-l aresta pe Șerbacev – ofițer țarist, comandantul frontului rus din Moldova, rămas loial angajamentelor de aliat și fidel principiilor și moralei militare, de a-l aresta/asasina pe regele Ferdinand, pe primul ministru și pe toți marii comandanți ai armatei române. Odată statul anihilat, se putea începe procesul de sovietizare.

Încercările sunt dejucate, Roșal fiind arestat împreună cu iubita lui – o studentă româncă, după anihilarea grupării de la Socola. În împrejurări nelămurite – cei doi sunt asasinați, ceea ce declanșează o reacție violentă la Moscova. E arestat ministrul plenipotențiar român și misiunea militară română, drept represalii pentru acțiunea de dezarmare de la Socola și expedierea bolșevicilor în Rusia. Ziarele rusești scriau și despre misiunea pe care comisarul poporului o avusese în România.

În Basarabia lucrurile se agravează. La Chișinău, Roșal în trecere spre România, reușise să închege o structură care să guverneze gubernia rusească și să anihileze acțiunile de proclamare a republicii. Sfatul Țării se adresează regelui Ferdinand și cere intervenția trupelor române pentru stabilirea ordinii. E o decizie grea, dar oportunitatea nu poate fi ratată. Cu toate riscurile, trupele române trec Prutul, cu misiunea de a stabili situația și de a menține ordinea, fără nicio ingerință în treburile interne. Au loc lupte prin gări. Bandele bolșevice atacă trupele române. Pe 14 ianuarie 1918, generalul Broșteanu, în fruntea diviziei sale, intră pe seară în Chișinău, fără incidente. E primit cu ovații de Sfatul Țării, prilej cu care el spune că nu a venit să cucerească, nici să se